

Uusia suomalaisia

Iranista ja Irakista lähtöisin olleiden 160 pakolaisen saapumisen jälkeen maassamme on lähes 1700 pakolaista. Sekä kiintiö- että turvapaikkapakolaisten määrän arvellaan lisääntyvän huomattavasti vuosituhannen loppuun mennessä.

Suomea on syytetty nihkeäksi pakolaisten vastaanottajaksi. Ottaen huomioon historialliset lähtökohdat ja varsinkin Suomen läpikäymät sodat tällä vuosisadalla, ei Suomen tilannetta voida sellaisenaan rinnastaa muihin Pohjoismaihin. Tämän päivän valossa on myös todettava, että Tanskaan, Norjaan ja Ruotsiin 1980-luvulla suuntautuneet pakolaisvirrat ovat ylittäneet näiden maiden vastaanottokyvyn.

On syytä muistaa, että Venäjän vallankumouksen seurauksena Suomessa oli 33 500 pakolaista vuonna 1922. Suurin osa heistä asettui maahan pysyvästi. Tänä päivänä vain venäläisperäiset sukunimet kertovat monen suomalaisen alkuperästä. Kaikki kansallisuudet ovat enemmän tai vähemmän sekoituksia.

Ylikansallisen viestinnän aikana alkaa Suomessakin olla melkoisesti tietoa pakolaisasioista. Suomen Pakolaisavussa toimineen Pentti Yrjölän mukaan viimeisen neljän vuoden aikana on kuitenkin toistettu samoja väittämiä. Ainoa uusi asia on maassamme pakolaisiin kohdistuneen aggressiivisuuden lisääntyminen (Pakolainen 4/89). Piilorasismien esiintymiseen kiinnitti myös ministeri Tarja Halonen huomiota tammikuussa 1990 pidetyssä pakolaisasiain neuvottelukunnan seminaarissa. Piilorasismi hyväksyy tasa-arvoisuuden, mutta korostaa samalla kansojen pitäytymistä omilla valtiollisilla alueillaan. Tätä asennetta voivat ministerin mukaan hyödyntää poliittiset äärimmäisyysliikkeet.

Pakolaisella ei ole vaihtoehtoja. Sopeutuminen uuteen isänmaahan alkaa välittömästi lentokoneen laskeuduttua. Tehdyt tutkimukset suomalaisten ilmeisen myönteisistä asenteista ulkomaalaisiin eivät ehkä anna todellista kuvaa tilanteesta. Usein haastattelussa kysytään vain mielipiteitä ja asenteita ja kysymykset houkuttelevat vastaamaan myönteisesti. Mutta kuinka ovat tilanteet todellisessa elämässä? In vino veritas!

Vaikka pakolaisiin ja ulkomaalaisiin kielteisesti suhtautuvien prosentuaalinen osuus väestöstämme olisikin pieni, niin lukumääräisesti se on aivan liian suuri joukko, joka ajattelemattomalla käytöksellään voi pahastikin loukata muista kulttuuripiireistä saapuneiden ihmisarvoa ja haitata heidän sopeutumistaan uuteen yhteisöönsä. Suomalaisen yhteiskunnan ja pakolaisten vuoro vaikutuksessa ei ole häviäjiä, vaan molemmat osapuolet sekä antavat että saavat.

Suomen pakolaisuuspolitiikka on vasta muotoutumassa. Ensiksi olisi asetettava nykyistä selvemmat ja pitkäjänteisemmät tavoitteet, esim. 1000 pakolaista vuodessa. Hakemusten käsittelyaika olisi saatava lyhentymään ja turvapaikan hakijoiden valitusoikeutta ja oikeusturvaa olisi kehitettävä, kuten ilmeisesti onkin tapahtumassa.

Rinnan pakolaisuuspolitiikan kanssa myös maahanmuuttopolitiikkamme vaatisi uudistamista. Liittyen Euroopan avautuviin rajoihin, Itä-Euroopan kehitykseen ja kaikin tavoin vilkastuvaan

kansainväliseen vuorovaikutukseen, tarvittaisiin ennakkoluulotonta ja inhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa. Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrän lisääntyessä ei asioita enää voida hoitaa hajanaisin osatoimenpitein - nykyisin kuuden ministeriön toimesta. Se, olisiko ratkaisuna erillinen maahanmuuttovirasto Ruotsin tapaan vai nykyisen hallinnon selkeyttäminen ja vahvistaminen, vaatisi perusteellista pohdintaa. Olisi toivottavaa, että hallitus ja eduskunta määrätietoisesti käynnistäisivät keskustelua ja linjanvetoa Suomen maahanmuutto- ja pakolaisuuspolitiikasta 1990-luvulla.